

Asia: VN/36703/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi metsälain ja luonnonsuojelulain 70 ja 82 § muuttamisesta

Pykäläkohtainen lausunto

Metsälain 10 c § Metsän hoitamisen ja käyttämisen rajoitukset linnuston huomioon ottamiseksi

MTK katsoo, että esitetyt lakimuutokset ovat tarpeellisia EU:n tuomioistuimen tekemän ratkaisun johdosta. Metsätalouden toimintaympäristön tulee olla selkeä ja ennakoitava, ja lainsäädännön on oltava tarkkarajaista, jotta maanomistajien ja metsäalan toimijoiden oikeusturva toteutuu asianmukaisesti.

MTK pitää tarkoituksenmukaisena, että metsän hakkuihin ja muihin metsätalouden toimenpiteisiin liittyvät velvoitteet säädetään nimenomaan metsälain kautta. Metsälaki muodostaa selkeän ja johdonmukaisen viitekehyksen metsissä toimimiselle. Ratkaisu myös mahdollistaa velvoitteiden valvonnan kustannustehokkaasti muun metsälain valvonnan yhteydessä.

10 c §:ään esitetyt velvoitteet ovat perusteltuja lintujen suojelun ja lintukantojen tyydyttävän tason saavuttamisen ja ylläpitämisen näkökulmasta. Niiden tuomia rajoitteita voidaan kokonaisuutena pitää kohtuullisina. Ehdotetut menettelyt vastaavat pitkälti jo käytössä olevia metsäsektorin vapaaehtoisia suosituksia lintujen huomioon ottamisessa metsätoimenpiteissä. Hakuurajoitusten piiriin määritellyt kohteet ovat perusteltuja, koska niissä pesii keskimääräistä runsaammin lintuja. MTK kuitenkin huomauttaa, että rajoitukset lisäävät huomattavasti sekä toiminnallisia rajoitteita että lisäselvityselvoitteita kolmen kuukauden toiminta-ajalle, mikä väistämättä kasvattaa kustannuksia.

Esityksen mukaan metsän hakkaajan tulee arvioida käsiteltävän alueen linnustollisia arvoja ennen toimenpiteiden aloittamista sekä toteutettava arvioinnin perusteella asianmukaiset ennalta ehkäisevät toimenpiteet. MTK pitää tärkeänä, että ennakoarvioinnit voidaan toteuttaa hyödyntäen olemassa olevia luotettavia tietolähteitä, kuten luonnonsuojelun tietojärjestelmiin tallennettuja tietoja sekä metsävaratietoja, jotta turhilta lisävelvoitteilta vältytään.

MTK huomauttaa, että monien lajien esiintymistä koskevat paikkatiedot ovat joko salassa pidettäviä tai karkeistettuja. Näiden käyttörajoitettujen aineistojen saaminen edellyttää aineistopyynnön tekemistä, minkä vuoksi esimerkiksi metsänhoitoyhdistykset hankkivat säännöllisesti aineistoa käyttöönsä tämän menettelyn kautta. Lainsäädännön noudattamiseksi, metsätalouteen liittyvän toiminnan laadun varmistamiseksi sekä toimenpiteiden oikeanlaisen suunnittelun

mahdollistamiseksi kyseinen tieto on välttämättömän tarpeellista. Salassa pidettävien tietojen osalta on kuitenkin todettu olevan epäselvää, mihin säännökseen edellä mainittuja käyttötarkoituksia varten tehtävä tiedon luovuttaminen perustuu. Lisäksi on erittäin ongelmallista, mikäli esimerkiksi metsänhoitoyhdistys ei pysty paljastamaan käytössään olevaa tietoa maanomistajalle.

MTK korostaa, että maanomistajalla tulee kaikissa tilanteissa olla oikeus saada omistamaansa aluetta koskevat lajitiedot. Maanomistajan kannalta linnuston huomioon ottaminen on erittäin hankalaa, mikäli käyttörajoitetun lajitiedon voi saada käyttöönsä vasta sitten, kun vireille tulee hallintoasia, kuten metsänkäyttöilmoituksen tekeminen, jonka yhteydessä tiedon saamisen voidaan katsoa olevan tarpeellista. Tieto linnuston kannalta tärkeiden kohteiden sijainnista on niiden huomioon ottamisen edellytys, ja on selvää, että maanomistaja, hakkuun suunnittelija ja toteuttaja tarvitsevat tietoja linnuston kannalta tärkeiden kohteiden sijainnista jo aiemmin toimenpiteiden ennakkollisen suunnittelun tueksi. MTK pitää tarpeellisena, että lajitietoon liittyvien tunnistettujen haasteiden ratkaisemista jatketaan esimerkiksi lainsäädäntömuutoksia valmistelemalla.

MTK kiinnittää huomiota siihen, että 1 momentissa, jossa veloitetaan käsittelyalueen linnuston arviointiin, ei rajoiteta arviointivelvollisuutta vain sellaisiin tilanteisiin, joissa metsän hoitamiseen ja käyttämiseen liittyvä toimenpide on tarkoitus suorittaa nimenomaan pesintäaikaan. MTK ehdottaa, että säännökseen tai vähintäänkin säännöksen perusteluihin lisätään maininta, jonka mukaan pesintäajan ulkopuolella toteuttavaksi suunniteltujen toimenpiteiden osalta arviointi voi olla suppeampi ja kattaa käsittelyalueella sijaitsevien luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettujen uhanalaisten lintujen pesiä sekä suurten petolintujen pesäpuita koskevat tiedot. Vastaava koskee myös ennalta ehkäisevien toimenpiteiden toteuttamisen tarvetta. Jos toimenpide aiotaan toteuttaa pesintäkauden ulkopuolella, arvioinnilta ei siis edellytettäisi käsittelyalueen linnuston määrän ja alueella esiintyvien lintulajien laajempaa ennakoarviointia. MTK toteaa, että maanomistajat ja metsäalan toimijat tarvitsevat lainsäädännön noudattamisen tueksi täsmällistä tietoa siitä, mitä lintulajeja ehdotettu sääntely koskee. 1 momentissa puhutaan uhanalaisista ja harvalukuisista lajeista. MTK katsoo, että olisi hyvä yksiselitteisesti täsmentää, mitä lajeja tässä tarkoitetaan. Lisäksi MTK toteaa, että selvyiden vuoksi voisi olla aiheellista lisätä säännökseen täsmennys seuraavasti (ehdotus isoilla kirjaimilla): ” - - sellainen häirintä, joka aiheuttaisi haittaa uhanalaisen ja harvalukuisen lintulajin lisääntymiselle tai muutoin merkittävää haittaa UHANALAISEN JA HARVALUKUISEN lintulajin kannan tyydyttävän tason - -.”

MTK korostaa, että muiden metsätalouden toimenpiteiden kuin hakkuun osalta ei ole tarpeen eikä voi edellyttää vastaavaa ennakoarviointia ja ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä kuin hakkuilta. Lain perusteluissa todetaan, että muissa metsätalouden toimenpiteissä lintujen vahingoittamisen ja häirinnän riskiä voidaan pitää suhteellisen matalana verrattuna puunkorjuuseen. Lisäksi metsänhoitotöiden toteutuksen siirtäminen syys- tai talvikaudelle ei ole pääsääntöisesti mahdollista. Metsänhoitotöissä lintujen pesinnän turvaamisen toteutuisi käytännössä turvaamalla sellaiset havaitut pesät, joissa pesintä on käynnissä. Tällaisia toimenpiteitä olisivat esimerkiksi havaittujen metsäkanalintujen pesien kiertäminen metsänuudistamisen ml. maanmuokkaus yhteydessä ja selkeiden suojatiheikköjen säästäminen taimikonhoidossa.

Metsälain 14 § Metsänkäyttöilmoitus

MTK pitää esitettyä asetuksenantovaltuutta pesintäaikaan liittyvän hakkuun ajoittumisen ilmoittamisesta metsänkäyttöilmoituksella tarpeettomana. MTK esittää, että tätä koskeva asetuksenantovaltuus poistetaan esityksestä. Metsäkeskuksen valvonta perustuu

satelliittimuutostulkintaan, ei metsänkäyttöilmoituksiin. Metsäkäyttöilmoitusten pohjalta metsäkeskus voi lähettää maanomistajille ja hakkuu-oikeuden haltijoille neuvonnallisia herätteitä, jos metsänkäyttöilmoitus metsävaratiedon perustella kohdistuu 10 c §:n 2 momentissa määriteltyihin kohteisiin. Tämä ei kuitenkaan edellytä hakkuun ajankohdan ilmoittamista.

Mahdollinen muutos metsänkäyttöilmoituksen sisällössä edellyttäisi muutoksia toimijoiden, kuten metsänhoitoyhdistysten, tietojärjestelmiin. Muutoksen ja sähköisen rajapinnan kautta tapahtuvan ilmoittamisen turvaaminen jatkossa aiheuttaisi toimijoille turhia lisäkustannuksia. Esityksestä ei myöskään selviä, edellytetäänkö hakkuun ajankohdan ilmoittamista vain tapauksissa, joissa hakkuu toteutetaan 10 c §:ssä määriteltynä kolmen kuukauden ajanjaksona vai edellytetäänkö tarkempaa toteutusajankohdan ilmoittamista. MTK huomauttaa, että toimijoiden tietojärjestelmien muutostyöt voitaisiin aloittaa vasta kun tieto ilmoitusvelvollisuuden tarkasta sisällöstä ja metsätietostandardin muutoksista olisi selvillä. Toimijat voivat toteuttaa muutokset omiin tietojärjestelmiinsä vasta sen jälkeen, kun metsäkeskuksella on valmius uudenmuotoisten ilmoitusten vastaanottamiseen.

Metsälain 18 § Metsärikos ja metsärikkomus

Ei lausuttavaa.

Luonnonsuojelulain 70 § Eläinlajien rauhoitus

MTK pitää tarpeellisena, että luonnonsuojelulaissa on selkeä ja yksiselitteinen viittaus esitettyyn uuteen metsälain pykälään, jotta sääntelyn ja sen valvonnan kokonaisuus ja johdonmukaisuus säilyvät myös maanomistajille ja toimijoille ymmärrettävänä. Selkeä ja yksiselitteinen viittaus on erittäin tarpeellinen myös eri hallinnonalojen ja viranomaisten keskinäisen vastuunjaon kannalta. MTK:n näkemyksen mukaan säännöskohtaisiin perusteluihin olisi aiheellista lisätä täsmentävä maininta siitä, että luonnonsuojelulain 70.6 §:ään kirjattavan viittauksen ja metsälakiin lisättävien säännösten myötä luonnonsuojelulain 70 §:n säännöksiä ei sovelleta itsenäisesti eli irrallaan metsälain sääntelystä ja että metsän hoitamista ja käyttämistä koskevissa asioissa valvovana tahona on Lupa- ja valvontaviraston sijaan Suomen metsäkeskus. MTK:n käsityksen mukaan viittauksella on siis myös muuta kuin informatiivista merkitystä.

Luonnonsuojelulain 82 § Yleispoikkeus eräistä rauhoitussäännöksistä

MTK pitää tärkeänä, että luonnonsuojelulain häirintäkieltoa tarkennetaan niin, että se vastaa säännöksen alkuperäistä tarkoitusta.

MTK kiinnittää huomiota säännöskohtaisissa perusteluissa olevaan tekstiin, joka koskee toistuvasti käytössä olevia pesiä. Perustelujen mukaan tahallisen häirinnän kieltoon esitettävä poikkeus ei rajoita näiden lintujen pesien ympärivuotista vahingoittamiskieltoa. MTK huomauttaa, että nykyisin on epäselvää, miten laajasti (erit. alueellinen ulottuvuus sekä sallitut ja kielletyt toimenpiteet) toistuvasti käytetyn pesän ympäristön käsittelyä voidaan pesintäajan ulkopuolisena aikana rajoittaa. Luonnonsuojeluviranomainen on eräissä tapauksissa vaatinut varsin huomattavaa metsänkäsittelyn rajoitusta ympärivuotisesti tietyllä säteellä pesäpuun ympärillä. Säännöstä ei ole kytketty luonnonsuojelulain korvaussäännöksiin, minkä MTK on katsonut tarkoittavan sitä, että omaisuuden suojan ansiosta rajoitukset eivät voi johtaa tilanteeseen, jossa maanomistajalle aiheutuisi rajoitusten vuoksi merkityksellistä haittaa, joka nykyisin on asetettu luonnonsuojelulaissa kynnnykseksi valtion korvausvastuulle. Perustelujen mukaan alueen käyttö näiden lintulajien pesien läheisyydessä pesintäkauden ulkopuolella ei ennalta arvioiden useimmissa tapauksissa ole merkittävää vaikutusta

edes uhanalaisten lintulajien kantoihin, jos siitä aiheutuisi vain lyhytkestoista häiriötä lintulajille. MTK käsittää tämän tarkoittavan, että toistuvasti käytössä olevien pesien lähiympäristön käytön rajoittaminen pesintäajan ulkopuolella olisi perusteltua ja tarpeellista vain poikkeuksellisesti, ei pääsääntönä. Näin ollen säännös turvaisi pesintäajan ulkopuolella vain pesää (eli usein yksittäistä pesäpuuta), mutta ei muuta aluetta. MTK pitää tätä hyvänä ja edellä esitettyä omaa kantaansa tukevana.

MTK toistaa sen, mitä se on edellä 10 c §:n kohdalla lausunut: Maanomistajat ja metsäalan toimijat tarvitsevat lainsäädännön noudattamisen tueksi täsmällistä tietoa siitä, mitä lintulajeja ehdotettu sääntely koskee. 82.2 §:ssä puhutaan uhanalaisista ja harvalukuisista lajeista. MTK katsoo, että olisi hyvä yksiselitteisesti täsmentää, mitä lajeja tässä tarkoitetaan. Lisäksi MTK toteaa, että selvyyden vuoksi voisi olla aiheellista lisätä säännökseen täsmennys seuraavasti (ehdotus isoilla kirjaimilla): ”- - häirinnästä ei aiheudu haittaa uhanalaisen ja harvalukuisen lintulajin lisääntymiselle tai muutoin merkittävää haittaa UHANALAISEN JA HARVALUKUISEN lintulajin kannan tyydyttävän tason - -.”

Esityksen vaikutukset

Miten arvioitte esityksen vaikutuksia (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)?

Esityksen vaikutukset on pääsääntöisesti tunnistettu ja kuvattu hyvin. Kaikkia metsänomistajille mahdollisesti aiheutuvia tulonmenetyksiä ei kuitenkaan ole tunnistettu. Kesäaikaiseen puunkorjuuseen soveltuvissa kohteissa puukauppatulo voi olla 500 - 2000 euroa korkeampi hehtaaria kohden kuin talvikorjuukohteilla. Koska ko. kohteita väistämättä lakimuutoksen myötä siirtyy korjattavaksi talviaikaan, voi muutos vähentää metsänomistajien puunmyyntituloja.

Esityksen perusteluissa todetaan, että lintujen huomiointi tulee sisällyttää kattavasti ammattimaisessa puunkorjuussa käytettäviin toiminnanohjausjärjestelmiin sekä yritysten sisäisiin korjuuohjeisiin. Tämä lisää väistämättä metsäalan toimijoiden sekä suunnittelu- että hallinnollisia kustannuksia. Vaatimus voi edellyttää myös muutoksia tietojärjestelmiin.

Muita huomioita

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

MTK pitää tärkeänä, että uuden sääntelyn myötä metsäalan toimijoille tuotetaan käytännönläheistä, selkeää ja oikeusvarmuutta lisäävää ohjeistusta. Ohjeistuksen tärkeyttä korostaa erityisesti metsälain uuden 10 c §:n laajat selvitys- ja arviointivelvoitteet sekä toiminnanharjoittajalle asetettu vastuu pesintään kohdistuvien riskien ennakollisesta ehkäisemisestä. Ohjeistuksen tulee olla ajantasainen, helposti saatavilla ja sovellettavissa erilaisiin metsänhoidon ja puunkorjuun tilanteisiin.

MTK muistuttaa, että lintudirektiivi ja siitä johtuva kansallinen lainsäädäntö lintujen suojelemiseksi ei koske vain metsätaloutta vaan myös muita ihmistoimintoja. Tahallisuuden tulkinnan tulee olla tiukkuudeltaan samanlaista kaikilla sektoreilla. Samanlaisen vaatimustason on koskettava myös ennalta ehkäiseviä tai lieventäviä toimenpiteitä, joita eri sektoreiden toimijoilta edellytetään. MTK:n näkemyksen mukaan ennalta ehkäisevissä tai lieventävissä toimenpiteissä ei ole kyse riskin poistamisesta kokonaan, vaan riskin vähentämisestä sellaisilla tavoilla, jotka yhteensovittavat lintudirektiivin tavoitteita lintujen suojelun sekä taloudellisten ja sosiaalisten intressien välillä.

Jylhä Lea
MTK